

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף קי

(בעמוד הקודם)

תניא אמר ר' יהושע בן פרחיה: בהתחלה לפני שקיבלתי על עצמי את משרת הנשיאות, כל מי שהיה אומר לי לקבל את המשרה, הייתי 'קושר אותו ומניח אותו לפני אריה'... אבל עכשיו אחרי שאני כבר משמש בתפקיד, כל האומר לי לעזוב את הנשיאות אני 'שופך עליו קומקום של מים חמים'...

שהרי שאול המלך ברח בהתחלה מהמלכות, ואחרי שהוא נהיה מלך, ודוד היה אמור לירש את מקומו, הוא רצה להרוג את דוד.

הגמרא חוזרת למחלוקת רבי יהודה ורבי מאיר

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לאביי: הרי רבי יהודה הביא ראייה מפסוק לשיטתו שבית חונו לא היה בית ע"ז. ואיך ר' מאיר הסוכר שהוא היה בית ע"ז, יפרש את הפסוק הזה? אמר לו אביי: **לכדתניא וכו':** כשבא סנחריב לכבוש את ירושלים, כלילה מתו כל חייליו. יצא חזקיהו המלך ומצא שנשארו בחיים בני מלכים שהיו יושבין בקרונות של זהב. הוא הכריח אותם לנדוד נדר שלא לעבוד עבודת כוכבים. שנאמר **"בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי חֶמֶשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת שֵׁפֶת כְּנָעַן וְנִשְׁבָּעוֹת לַה' צְבָקוֹת"**. בני המלכים הללו הלכו לאלכסנדריא של מצרים ובנו מזבח והעלו עליו קרבנות לשם שמים. שנאמר **"בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי מִזְבֵּחַ לַה' בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם"**.

עיר ההרס יאמר לאחת: זהו סופו של הפסוק שהובא מקודם **"בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי חֶמֶשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת שֵׁפֶת כְּנָעַן וְנִשְׁבָּעוֹת לַה' צְבָקוֹת עִיר הַהֶרֶס יֹאמֵר לְאַחַת"**. רב יוסף מבאר 'קרתא דבית שמש דעתידי למיחרב איתאמר דהיא חדא מנהון' - העיר בית שמש שעתידיה להיחרב נאמר שהיא אחת מהן.

וממאי ד'עיר ההרס' לישנא ד'שימשא' היא? דכתיב "האומר לחרס ולא יזרח": כלומר ה' אומר לשמש שלא תזרח (והיה זה בזמן המבול). מכאן ראייה ש'חרס' זו השמש.

"הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ": רב הונא מפרש את הפסוק. "הביאי בני מרחוק" זו גלות בכל שדעתם של היהודים שם מיושבת עליהן, כמו בנים שדעתן מיושבת עליהן, כי בבבל היתה גלות ללא צרות. "ובנותי מקצה הארץ" אלו גלויות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות, בגלל הצרות והרדיפות.

אמר רבי אבא ... אמר רב - מצור ועד קרטיגני: הגויים החיים בעולם, מהעיר 'צור' הנמצאת במערב (בלבנון) עד 'קרטיגני' במזרח, מכירים את ישראל ואת אביהם שבשמים. אבל מצור כלפי מערב ומקרטיגני כלפי מזרח, הם לא מכירים את ישראל ולא את אביהם שבשמים.

איתיביה רב שימי בר חייא לרב - "ממזרח שמש ועד מבוא גדול שמי בגוים, ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה: מוכח שבכל העולם מכירים את ה'!

אמר ליה שימי את? דקרו ליה אלהא דאלהא: האם אתה הוא שימי שאתה חכם גדול? אני התכוונתי שהם מאמינים שהקב"ה מנהיג את העולם. וזה רק במקומות שהגויים מכירים את היהודים. אבל בשאר העולם הם מאמינים שה' מסר את העולם להנהגת כוחות ומלאכים. ולכן הם עבדו למלאכים הללו, וזו היא עבודה זרה. [אבל בכל העולם לא היו כופרים בבורא עולם. רבי יחזקאל לוינשטיין היה אומר 'בשביל להגיד שהעולם נהיה לבד, צריך להיות משוגע!']

"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי". בכל מקום סלקא דעתך? אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי.

"ומנחה טהורה" זה הלומד תורה בטהרה. נושא אשה ואחר כך לומד תורה.

"שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות". מאי בלילות? אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה, מעלה עליהן הכתוב כאילו עוסקים בעבודה: בבית המקדש.

"לעולם זאת על ישראל": שלמה המלך אמר "הנה אני בונה בית לשם ה' אלוקי ... להקטיר לפניו קטורת ... ועולות לבוקר ולערב ... לעולם זאת על ישראל". שלמה המלך אומר שהקרבנות יהיו לעולם, אך הרי בית המקדש נחרב! על כך אמר רב גידל אמר רב, שיש מזבח בשמים ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. (וביארנו תוס' בפירוש אחד שהוא מקריב את הנשמות של הצדיקים). ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העוסקים בהלכות עבודה, שמעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה בית המקדש בימיהם.

אמר ריש לקיש - מאי דכתיב "זאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת ולאשם": היה צריך להיות כתוב "זאת החוקה"! אלא כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה ומנחה חטאת ואשם.

אמר רבא: אם כן היה צריך להיות כתוב "זאת התורה עולה ומנחה" בלי האות ל' ('לעולה' 'למנחה'), כי לפי פירושו של ריש לקיש התורה היא עולה ומנחה. אלא אמר רבא כל העוסק בתורה אינו צריך להקריב לא עולה ולא מנחה ולא אשם. דהיינו התורה מכפרת על העוונות, ולכן הלומד תורה אינו צריך להקריב את הקרבנות. ופירוש הפסוק הוא כך 'זאת התורה בשביל עולה בשביל מנחה'.

אמר רבי יצחק - מאי דכתיב "זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם"? כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם: והיינו הלומד סדר קודשים העוסק בעבודת בית המקדש.

משנה: נאמר בעולת בהמה "אשה ריח ניחוח", ובעולת עוף "אשה ריח ניחוח", ובמנחה "אשה ריח ניחוח". ואלו הם שלושה סוגים של קרבן 'עולה ויורד', שעשיר מביא בהמה, עני מביא עוף, ודל ביותר מביא מנחה. ובכולם כתוב שהקרבן שלהם הוא 'ריח ניחוח'. לומר לך שאחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים! (וכל זה רק במקרה שאין בידו אפשרות להביא קרבן טוב יותר. מפרשים).

גמרא: אמר ר' זירא מאי קראה? מהו הפסוק המלמד שאחד המרבה ואחד הממעט וכו'? תשובה: "מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל": העובד את עבודת הקרבנות, שנתו מתוקה, כי הוא יודע שאפילו שהביא קרבן קטן הוא יקבל שכר כמו מי שהביא קרבן גדול. (וכמובן כשזו האפשרות שלו).

רב אדא בר אהבה אמר מהכא: נאמר "בְּרִבּוֹת הַטּוֹבָה רְבוּ אוֹכְלֵיהָ, וּמֵה כֶּשֶׁר׃ לְבַעְלֵיהָ, כִּי אִם רְאוֹת עֵינָיו". כשיש הרבה קרבנות, הרבה כהנים אוכלים אותם, אבל מה כשר וטוב בעיני הקב"ה שהוא הבעלים של העולם? רק 'ראות עיניו' כשהוא רואה שהאדם שהביא את הקרבן התכוון כראוי.

תניא אמר רבי שמעון בן עזאי: בכל הפרשות המדברות על קרבנות, לא מוזכר שמו של הקב"ה בשם 'קל' או 'אלוקים', אלא רק ה'. וזאת כדי לא ליתן פתחון פה לכופרים לומר שיש כמה רשויות, והאל ששמו פלוני צוה להקריב קרבן אחד, והאל ששמו פלוני צוה להקריב קרבן אחר. אלא כל הקרבנות הם רק לה' יתברך.

ונאמר בשור הגס "אשה ריח ניחוח", ובעוף הדק "אשה ריח ניחוח", ובמנחה "אשה ריח ניחוח". לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון את לבו לשמים.

ושמא תאמר לאכילה הוא צריך: אולי תחשוב ח"ו שהקב"ה צריך את הקרבנות 'לאכילה' (כלומר הוא צריך אותם לעצמו, ואתה עושה לו טובה אישית שאתה מקריב לו קרבנות). על כך תלמוד לומר "אם ארעב לא אומר לך כי לי תבל ומלואה". ונאמר "כי לי כל חיתו יער, בהמות בהררי אלף, ידעתי כל עוף הרים, וזיז שדי עמדי. האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה?"

לא אמרתי אליכם זבחו: אל תחשוב שהקב"ה צריך את הקרבנות לעצמו, ואז אתה תאמר 'אעשה רצונו ויעשה רצוני' כלומר תבוא להקריב לו קרבן וכביכול תשחד אותו כדי שיעשה את רצונך. כי הקרבנות הם רק "לרצונכם" כלומר הם בשבילכם כדי שתקיימו את מצותי ובכך תהיה לכם כפרה.

דבר אחר. "לרצונכם תזבחהו" לרצונכם זבחו לדעתכם זבחו: תתכונו לשחוט, ואל תשחטו באופן של 'מתעסק' כגון אדם שמתכוון לחתוך דבר אחד ובלא כוונה שחט את הקרבן (שחיטה כהלכה). שחיטתו פסולה.

כדבעא מיניה שמואל מרב הונא: וכמו ששאל שמואל את רב הונא - מנין 'למתעסק בקדשים' (דהיינו ששחט קרבן באופן הנ"ל) שהקרבן פסול? אמר לו רב הונא - שנאמר "ושחט את בן הבקר" צריך שתהא שחיטה לשם בן הבקר, ולא לשם דבר אחר. אמר לו שמואל - הלכה זו שיש מצוה לשחוט לשם הקרבן כבר

בידינו היא! אבל אני התכוונתי לשאול מניין שזה מעכב והקרבת פסול? אמר לו רב הונא - תלמוד לומר "לרצונכם תזכחהו" דהיינו לדעתכם זכחו. ומכיון שהתורה כתבה פעמיים את אותו הדין, הדבר מלמד שהדין הזה הוא לעיכובא.

הדרן עלך מסכת מנחות

יהי רצון שנזכה להגיש את המנחות

במהרה בימינו,

ונראה ימים טובים על מי מנחות

כולנו אנו ובנינו